

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det en temporär ändring av lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster. Resenärer ska av statens medel vid researrangörens konkurs kunna ersättas för fordringar som researrangören hade varit skyldig att återbetala samt för ett värdebevis som resenären tagit emot i stället för en återbetalning. Bestämmelsen gäller situationer där orsaken till att en paketresa annullerats är covid-19-epidemin. En förutsättning är att fordringarna inte kan ersättas ur de säkerheter som researrangören ställt. Konkurrens- och konsumentverket beslutar om betalning av ersättning.

Syftet med propositionen är att trygga likabehandlingen av konsumenterna vid researrangörens konkurs. Dessutom är syftet att göra mottagandet av värdebevis till ett attraktivt och tillförlitligt alternativ till återbetalning i pengar för konsumenterna.

Propositionen hänför sig till den femte tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2022. Lagen tillämpas på fordringar som uppkommit tidigast den 16 mars 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Beredning	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
3 Målsättning	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	7
4.1 De viktigaste förslagen	7
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	7
4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna	7
4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna	9
5 Alternativa handlingsvägar	9
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	9
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	10
6 Ikraftträdande	10
7 Förhållande till budgetpropositionen	10
LAGFÖRSLAG	12
Lag om temporär ändring av lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster	12

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Världshälsoorganisationen WHO betecknade coronavirusepidemin som en pandemi den 11 mars 2020. Finlands regering konstaterade den 16 mars 2020 i samverkan med republikens president att det råder undantagsförhållanden i landet på grund av coronavirussituationen och drog upp riktlinjer för att hantera situationen. Bland annat stängdes Finlands gränser och passagerar- och persontrafiken begränsades kraftigt. EU-länderna kom den 17 mars 2020 tillsammans överens om reserestriktioner vid EU:s yttre gränser.

De åtgärder som vidtagits för att förhindra spridningen av coronaviruspandemin, särskilt rese-restriktionerna, stoppade i praktiken turistbranschen helt när regeringens riktlinjer hade genomförts. Turistverksamhetens nedgång var snabb. I Finland smälte bokningsstockarna för turismföretagare i synnerhet inom SMF-sektorn till följd av annulleringar på några dagar eller veckor, och för många företag fanns det knappt någon ny ersättande handel ännu i slutet av maj 2020.

Enligt en uppskattning som arbets- och näringsministeriet, Statistikcentralen, Visit Finland och Turism- och Restaurangförbundet rf gjort kommer den totala efterfrågan inom turismen i Finland att sjunka kraftigt från 2019 (16,1 miljarder euro). Enligt en positiv bedömning kommer efterfrågan inom turismen, när den återupptas i september 2020, att minska med 60 procent för 2020 och nå en nivå på 6,2 miljarder euro. Enligt en pessimistisk bedömning kommer efterfrågan inom turismen att inledas i december 2020, varvid nedgången jämfört med den totala efterfrågan år 2019 kommer att vara 70 procent, och efterfrågan på turism år 2020 kommer att stanna på något över 5 miljarder euro.

När Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (nedan), som trädde i kraft 2015, utarbetades ansågs möjligheten av att turismen försvinner till följd av en pandemi som coronavirusepidemin inte som ett realistiskt scenario. När hotbilden blev verklighet rådde det globalt sett en situation där företagen på grund av reserestriktioner var tvungna att betala tillbaka förskottsbetalningar för både de resor som de själva annullerade och de resor som resenärerna annullerade. Samtidigt hade researrangörernas avtalsparter, såsom hotell och flygbolag, inte återbetalat alla betalningar till researrangörerna.

När reserestriktionerna trädde i kraft tog kommissionen inte officiellt ställning till frågan om ersättning för återbetalningar till följd av coronavirusepidemin vid en eventuell konkurs för researrangören. I april 2020 rekommenderade kommissionen medlemsstaterna att erbjuda värdebevis som ett alternativ till återbetalning, i den mån värdebevisen uppfyllde vissa krav, varav de viktigaste var skydd mot insolvens och återbetalning av utnyttjade värdebevis.

Konkurrens- och konsumentverket begärde den 22 april 2020 kommissionen om en tolkning av huruvida de återbetalningar som föranleds av resor som researrangörerna annullerat eller värdebevis som getts som alternativ till dem vid eventuell insolvens kan anses vara skyddade av researrangörens säkerhet. Kommissionen angav i sitt svar att den inte har någon formell tolkning, men att dess inofficiella tolkning följer den strikta ordalydelsen i artikel 17.1 i paketrese-direktivet. Enligt tolkningen omfattas de resor som ställts in på grund av coronavirussituationen och de värdebevis som ges mot dem inte av skyddet vid insolvens i Finland, eftersom tjänsterna

inte har blivit utförda på grund av researrangörens insolvens, utan före det på grund av den exceptionella situation som coronavirusepidemin orsakat.

Kommissionens rekommendation av den 13 maj 2020

I maj 2020 offentliggjorde kommissionen en rekommendation om värdebevis som erbjuds passagerare och resenärer som ett alternativ till ersättning för inställda paketresetjänster och transporttjänster mot bakgrund av covid-19-pandemin. I rekommendationen föreslog kommissionen att medlemsstaterna på vissa villkor skulle införa värdebevis som ett attraktivt alternativ för resenärer i stället för återbetalning. Medlemsstaterna uppmuntrades att ”aktivt överväga” att inrätta särskilda garantisystem för att säkerställa att resenärer ersätts i händelse av att utställaren av värdebeviset blir insolvent, vilket i sin tur skulle göra det valfria värdebeviset attraktivare för resenären och samtidigt förbättra likviditetsläget för aktörerna inom branschen.

Enligt rekommendationen får medlemsstaterna besluta huruvida särskilda system ska införas för att ge stöd till aktörer inom transport-och resesektorerna, för att säkerställa att de ersättningsanspråk som förorsakats av covid-19-pandemin tillgodoses, och besluta om tidpunkten för och typen av åtgärder som de vill införa. Då sådana system utformas bör medlemsstaterna se till att dessa gynnar alla passagerare eller resenärer oberoende av vilken tjänsteleverantör de har använt. Utöver lån och statliga garantier kan medlemsstaterna stödja turistföretagen genom att ersätta konsumenternas coronafordringar. Minimikravet för en stödmodell bör dock vara att konsumenterna behandlas lika, vilket innebär att stödet bör vara tillgängligt för alla passagerare och resenärer som omfattas av paketresedirektivet eller unionens förordningar om passagerares rättigheter.

Sådana garantisystem minskar den ekonomiska risken för resenärer eller resenärer att ta emot värdebevis och ökar sannolikheten för att de väljer värdebeviset i stället för återbetalning. Dessa åtgärder ger aktörerna inom branschen en fördel i form av likviditetsstöd och utgör således statligt stöd. Sådana åtgärder omfattas inte av tillämpningsområdet för den tillfälliga ramen, men medlemsstaterna får anmäla dem direkt med stöd av artikel 107.3 b i fördraget.

Medlemsstaterna får också besluta att införa system för att förse aktörer inom rese- och transportsektorerna med likviditetsstöd. Om sådant stöd inte beviljas på marknadsvillkor kan det omfatta statligt stöd och bör anmälas till kommissionen.

Medlemsstaterna får också besluta att täcka ersättningsanspråk som gäller värdebevis från passagerare eller resenärer om ett transportföretag eller en arrangör har gått i konkurs. I den mån som ersättningen sker efter likvideringsprocessen och därmed inte ger något likviditetsstöd till aktören, som inte längre skulle bedriva någon ekonomisk verksamhet, gynnar den snarare endast passagerare eller resenärer och inbegriper inte statligt stöd. System av detta slag kan således genomföras av medlemsstaterna utan förhandsgodkännande från kommissionen.

Av punkt 18 i rekommendationen framgår att det skydd vid obestånd (säkerheter) som avses i paketresedirektivet inte kan utsträckas till resor som ställts in på grund av coronavirusepidemin. Kommissionen överläter åt medlemsländerna att i händelse av obestånd ersätta resor som ställts in på grund av coronavirusepidemin genom att konstatera att varje medlemsstat självständigt får besluta om den ska täcka resenärernas ersättningsanspråk till följd av att transportföretaget eller researrangören har gått i konkurs.

På kommissionens förfrågan av den 14 maj 2020 om genomförandet av ovannämnda rekommendation svarade Finland genom ett brev undertecknat av minister Haatainen och minister Henriksson. Finland välkomnade kommissionens rekommendation om värdebevis och inledde

utifrån rekommendationen en bedömning av på vilket sätt det är mest ändamålsenligt att främja mottagandet av värdebevis nationellt.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

På grund av propositionens brådskande natur har det varit nödvändigt att avvika från anvisningarna om hörande vid författningsberedning, och det har därför inte ordnats någon remissbehandling av propositionen. Under beredningen har man dock hört justitieministeriet, finansministeriet, Konkurrens- och konsumentverket, Resebyråbranschens förbund i Finland rf, Kuluttajaliitto–Konsumentförbundet rf och Företagarna i Finland.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med identifieringskoden TEM095:00/2020 eller under adressen <https://tem.fi/sv/projekt?tunnus=TEM095:00/2020>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

Researrangörens återbetalningsskyldighet

Enligt 14 § i lagen om kombinerade resetjänster (901/2017) har researrangören rätt att ställa in resan, om oundvikliga och extraordinära omständigheter hindrar researrangören från att genomföra resan på avtalat sätt. Resenären har rätt att annullera resan när som helst före resans början med stöd av 15 § i den lagen.

I en exceptionell situation till följd av coronavirusepidemin har resenären på grund av att resenären själv eller researrangören annullerat resan rätt att få tillbaka sina pengar i sin helhet utan obefogat dröjsmål och senast inom 14 dagar från det att paketreseavtalet frånträtts (16 § i lagen om kombinerade resetjänster).

Omfattningen av skyddet vid insolvens

Det centrala målet med paketresedirektivet är att ”skapa en hög, enhetlig konsumentskyddsnivå när det gäller avtal med avseende på paketresor och sammanlänkade researrangemang”. Enligt ordalydelsen i artikel 17.1 i direktivet och i artikel 3 i lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster, som är direkt härledd från direktivet, ska researrangörerna ställa en säkerhet som säkerställer ”återbetalning av betalningar för paketresor som gjorts av resenärer eller för deras räkning till den del som tjänsterna enligt avtalet inte fullgörs till följd av researrangörens insolvens”. Denna formulering står i centrum för de diskussioner som förts i medlemsstaterna för att säkerställa konsumentskyddet i den exceptionella situationen till följd av coronavirusepidemin.

Om en researrangör har underlåtit att tillhandahålla tjänster på grund av coronavirusepidemin innan arrangören kan anses insolvent, beror det enligt en strikt tolkning av direktivet inte på arrangörens insolvens utan på coronavirusepidemin.

Enligt en sådan tolkning kan de säkerheter som researrangörerna ställt till Konkurrens- och konsumentverket inte användas för att täcka resor som ställts in på grund av coronavirusepidemin ens när researrangören senare konstateras vara insolvent och försätts i konkurs. Om företaget inte har gjort återbetalningar för resor som arrangören annullerat före insolvens, blir ersättningen till dessa resenärer obetald i nuläget. Detta gäller också värdebevis som resenären godkänner i stället för återbetalning.

Kreditgivarens ansvar

Om en konsument har finansierat sin resa med en nyttighetsbunden kredit (t.ex. kreditkort), ska också 7 kap. 39 § i konsumentskyddslagen beaktas, där det föreskrivs om kreditgivarens och tjänsteleverantörens solidariska ansvar. På basis av det solidariska ansvaret kan konsumenten i stället för till den researrangör som sålt paketresan vända sig direkt till kreditgivaren t.ex. om konsumenten har rätt att få tillbaka sina pengar för den köpta paketresan eller om researrangören blir insolvent (t.ex. på grund av konkurs). Kreditgivaren kan inte kräva att konsumenten först kontaktar researrangören, utan konsumenten kan välja att rikta sin reklamation till någondera aktören, men konsumenten kan inte få återbetalning av båda.

Bedömning av nuläget

Enligt den tolkning som tillämpas i Finland omfattas återbetalningar av resor som ställts in på grund av coronavirusepidemin och värdebevis som getts som ett alternativ till återbetalning inte av insolvensskyddet, dvs. säkerheterna inte har blivit obetalda på grund av researrangörens insolvens, utan före det på grund av den exceptionella situation som coronavirusepidemin orsakat. De konsumenter som har en fordran eller ett värdebevis som ersätter en sådan fordran till följd av en annullering av paketresan på grund av coronavirusepidemin befinner sig således i en annan ställning än de konsumenter som har köpt en paketresa vars inställda resa är en direkt följd av researrangörens konkurs.

Ställningen för de konsumenter som betalat sin resa med kreditkort eller någon annan nyttighetsbunden kredit är mer tryggad på basis av researrangörens och kreditgivarens solidariska ansvar, oberoende av den grundläggande orsaken till att resan ställts in. Rättsläget är dock oklart i situationer där konsumenten som återbetalning godkänner ett värdebevis som researrangören erbjuder. Mottagandet av ett värdebevis kan anses vara en korrigering av tjänsteleverantörens avtalsbrott så att ett värdebevis som researrangören utfärdat ersätter den ursprungliga avtalsförpliktelsen (dvs. återbetalning av priset) och att värdebevisets senare oanvändbarhet på grund av researrangörens konkurs inte längre omfattas av kreditgivarens ansvar.

Det finns ännu inte någon beslutspraxis av EU-domstolen när det gäller tolkningen av paketresedirektivet i fråga om skydd vid obestånd. Bedömningen att skyddet vid obestånd enligt direktivet inte omfattar betalningar som gäller resor som ställts in innan arrangörens insolvens konstaterades eller värdebevis som getts i stället för dessa betalningar grundar sig främst på kommissionens inofficiella ståndpunkt. Rättsläget är oklart i dessa fall.

3 Målsättning

Syftet med propositionen är att trygga alla konsumenters jämlika ställning vid researrangörens konkurs i situationer där researrangören enligt lag är skyldig att återbetala de förskottsbetalningar som resenärerna betalat eller värdet av motsvarande värdebevis. Dessutom är syftet att göra mottagandet av värdebevis till ett attraktivt och tillförlitligt alternativ till återbetalning i pengar för konsumenterna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att resenären kan få ersättning av statens medel för de fordringar som orsakats av att en paketresa annullerats till följd av researrangörens konkurs, som researrangören är skyldig att återbetala och som inte kan ersättas av de säkerheter som researrangören ställt, när orsaken till inställelsen är covid-19-epidemin (coronavirusepidemin). Detta gäller också värdebevis som resenären godkänt i stället för återbetalning.

Resenären ska ansöka om ersättning hos Konkurrens- och konsumentverket, som beslutar om betalning av ersättning och betalar ersättningen. Lagen avses vara temporär och gälla till utgången av 2022. Lagen ska dock tillämpas redan på fordringar som uppkommit efter det att de nationella reserestriktionerna fastställdes, dvs. tidigast den 16 mars 2020.

10 a §. Betalningar av fordringar till resenärer av statens medel i vissa fall

Enligt 1 mom. kan resenären inom ramen för statsbudgeten av statens medel få ersättning för en avgift som researrangören i förväg betalat för paketresan och som researrangören enligt 16 § i lagen om kombinerade resetjänster är skyldig att betala om paketresan ställs in. Ersättningen kan betalas efter det att researrangören har försatts i konkurs enligt 4 § i konkurslagen (120/2004). En förutsättning för att ersättning ska betalas är dessutom att paketresan ställts in på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter och fordran inte kan betalas ur den säkerhet som researrangören ställt. Under samma förutsättningar kan resenären ersättas för ett värdebevis som han eller hon har tagit emot av researrangören i stället för en återbetalning.

Med oundvikliga och extraordinära omständigheter avses enligt definitionen i 5 § 6 punkten i lagen om kombinerade resetjänster omständigheter utom kontroll för den som återopar sådana, och vars konsekvenser inte hade kunnat undvikas även om alla rimliga åtgärder hade vidtagits. Med oundvikliga och extraordinära omständigheter avses i denna lag orsaker som beror på covid-19-epidemin, t.ex. reserestriktioner som olika länder har fastställt.

Enligt 2 mom. ska resenären hos Konkurrens- och konsumentverket framställa ett yrkande på ersättning inom 6 månader från det att researrangören försattes i konkurs. Konkurrens- och konsumentverket fattar beslut om utbetalning av ersättning.

Enligt 3 mom. har resenären inte rätt till ersättning med stöd av 1 mom., om han eller hon får ersättning med stöd av någon annan lag eller ett avtal. Resenären kan ha rätt att ansöka om ersättning t.ex. hos kreditgivaren, om resenären har betalat paketresan med kreditkort. Resenären kan dock inte få ersättning från två håll.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Enligt den nuvarande bedömningen förutsätter utbetalningen av ersättningar av statens medel att det i statens femte tilläggsbudget för 2020 tas in ett nytt förslagsanslag på 2 miljoner euro

och att man förbereder sig på att i budgetarna för 2021 och 2022 ta in ett förslagsanslag på 3 miljoner euro.

Konkurrens- och konsumentverket har i juni 2020 bedömt konkursrisken i fråga om de researrangörer som ställt säkerhet. I sin bedömning utgick verket från att de tre största researrangörerna skulle undvika konkurs. I detta sammanhang bedömdes det som teoretiskt att det finns en konkursrisk för sådana researrangörer vars situation är stark under normala förhållanden, men på grund av rådande omständigheter finns det en konkursrisk om begränsningarna fortsätter att gälla en längre tid. Konkursrisken bedömdes tills vidare vara liten för sådana researrangörer vars fortsatta verksamhet dock med mycket stor sannolikhet förutsätter att resandet återupptas före det sista kvartalet.

Största delen av researrangörerna i säkerhetsregistret är sådana där konkursrisken bedömdes vara måttlig eller stor. Researrangörerna är i huvudsak små och medelstora företag, och till denna grupp hör till antalet klart största delen av researrangörerna i säkerhetsregistret.

I juni 2020 bedömdes det att ett antal researrangörer med ett faktiskt sammanlagt ersättningsbelopp på högst 30 miljoner euro kan försättas i konkurs enligt det värsta scenariot, om begränsningarna fortsätter under sommaren. Av denna summa ska ur säkerheten betalas ersättning för de paketresor som inte har blivit av på grund av konkurs. I denna situation ska staten för de researrangörer som gått i konkurs betala ersättning för annulleringar som skett till följd av coronavirusepidemin och som arrangören inte återbetalat samt de värdebevis som tagits emot i stället för återbetalning av avgiften. Det är svårt att uppskatta hur ersättningarna fördelar sig mellan dem som ska ersättas ur säkerheten och dem som ska ersättas av staten. Om det bedöms att omkring tre fjärdedelar av alla dessa researrangörers paketresor har annullerats, fördelas det belopp som ska ersättas ur säkerheterna på grund av konkurs och det belopp som ska ersättas av statens anslag i samma proportion. Då betalas enligt det värsta scenariot högst 7,5 miljoner euro ur säkerheterna och staten får betala ersättningar till ett belopp av högst 22,5 miljoner euro.

Det värsta scenariot ovan baserade sig på antagandet att reserestriktionerna fortsätter fullt ut över sommaren. Regeringen har flera gånger under sommaren granskat möjligheten att ändra reserestriktionerna. I mitten av juni avskaffades reserestriktionerna mellan vissa stater. För närvarande har sjukdomsmängderna dock börjat öka, och bland annat gränskontrollen vid de inre gränserna har tagits i bruk på nytt för vissa staters del. Även i trafiken över de yttre gränserna gäller begränsningar, liksom vid resor till tredjeländer.

Sjukdomsläget i samband med coronavirusepidemin kan förvärras snabbt och leda till nya begränsningar, vilket har en direkt inverkan på försäljningen inom turistnäringen. I synnerhet små och medelstora researrangörer är tvungna att noggrant överväga om det är möjligt och förnuftigt att fortsätta med verksamheten i det rådande läget. Den ökade inhemska turismen har i någon mån hjälpt i synnerhet en del av de mindre researrangörerna att inleda sin verksamhet under sommaren.

Man kan anta att framför allt slopandet av begränsningar och den ökade inhemska efterfrågan har minskat risken för en omedelbar och större konkursvåg. Även det ringa antalet insolvenssituationer som hittills kommit till kännedom tyder på detta. Det bör dock noteras att många researrangörer fortfarande ser tiden an i fråga om huruvida det i fortsättningen är lönsamt att ordna resor eller om researrangören över huvud taget har förutsättningar att klara av sina nuvarande skyldigheter. Samtidigt måste man komma ihåg att det eventuellt kan uppstå en ny våg av coronaviruset, som oundvikligen skulle förändra helhetssituationen. Enligt nuvarande uppgifter kommer det ovan presenterade värsta scenariot inte att förverkligas. Förslagsanslaget ska dock vara tillräckligt stort för den eventualiteten att t.ex. en större eller en medelstor researrangör och

flera mindre researrangörer försätts i konkurs samtidigt. Eftersom konsekvenserna av reserestriktionerna för turistbranschen, t.ex. vad gäller konkurser, syns under en längre tid och utvecklingen av sjukdomsläget i fråga om epidemin inte kan förutses, är det nödvändigt att förbereda sig på att man kommer att bli tvungen att betala ersättningar under innevarande år och de två följande åren.

4.2.2 Konsekvenser för konsumentskyddet och researrangörerna

Propositionen förbättrar konsumentskyddet för de resenärer som har rätt att av researrangören få tillbaka förskottsbetalningar för resor som ställts in på grund av reserestriktionerna, men vars fordringar vid researrangörens konkurs inte kan betalas ur säkerheterna. Likaså tryggas passagerarnas fordringar som grundar sig på värdebevis som passagerarna tagit emot i stället för återbetalningar.

Skyddet för värdebevis i samband med researrangörens konkurs kan för sin del göra mottagandet av värdebevis mer attraktivt som ett alternativ till återbetalningar, vilket i sin tur ökar värdebevisens användbarhet. Det är alltid frivilligt att ta emot ett värdebevis.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheterna

Konkurrens- och konsumentverket ska fatta beslut om betalning av ersättning av statens medel på basis av resenärens ansökan och betala ersättningen till resenären.

Återbetalningen kan ordnas enligt en enkel och rak modell. Återbetalningen kan skötas med befintliga medel med Konkurrens- och konsumentverkets blankett för ansökan om ersättning. På basis av blanketten fattas ett överklagbart beslut om ersättning. Enligt Konkurrens- och konsumentverkets nuvarande bedömning behöver verket inte tilläggsresurser för behandlingen av ersättningsarna.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Den föreslagna lösningen följer kommissionens rekommendation av den 13 maj 2020 till den del det är fråga om att göra värdebevis mer attraktiva och att skydda konsumenterna på lika villkor vid researrangörens insolvens.

Vid beredningen granskades också ett alternativ där endast värdebevis ersätts med statliga medel i händelse av insolvens, men förfarandet annars skulle vara detsamma som i det valda alternativet. I detta alternativ förverkligas inte likabehandlingen av konsumenterna. Konsumenter som har en ekonomisk fordran på grund av att en resa ställts in till följd av coronavirusepidemin kommer inte att omfattas av konsumentskyddet. Statens ersättningsansvar i detta alternativ beräknas uppgå till 3,4–4,5 miljoner euro.

Man granskade också ett alternativ där staten betalar researrangörerna ersättning för fullgörandet av alla återbetalningsskyldigheter. Researrangörerna skulle ha fått ersättning för alla återbetalningar som enligt lagen ska betalas till konsumenterna, både de återbetalningsskyldigheter som researrangörerna redan hade betalat och de återbetalningsskyldigheter som ännu inte hade fullgjorts. Då hade det varit fråga om statligt stöd som riktas till en sektor och som eventuellt innehåller statligt stöd som ska anmälas till kommissionen. Statens ersättningsansvar beräknades uppgå till 115–150 miljoner euro.

Också inrättandet av garantisystem för värdebevis och annat allmänt likviditetsstöd till företag som nämns i kommissionens rekommendation av den 13 maj 2020 granskades.

Det ansågs dock inte ändamålsenligt med ett nytt statligt stöd till en sektor, eftersom turistbranschen har haft möjlighet att utnyttja befintliga coronainstrument, bl.a. Business Finlands coronastörningsstöd, närings-, trafik - och miljöcentralernas coronastörningsstöd, kostnadsstöd och Finnveras coronakrediter.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Medlemsstaternas praxis, tolkningen av paketresedirektivet och de nationella lagstiftningslösningarna varierar mycket i EU:s medlemsstater och är föremål för ändringar.

I början av coronavirusepidemin infördes i vissa medlemsstater ett system som gjorde det möjligt för researrangörer och tjänsteleverantörer att i stället för återbetalning i pengar erbjuda resenärer ett värdebevis som staten skulle garantera vid en eventuell insolvens. En del medlemsländer beslutade dessutom att stifta nationell lagstiftning som avviker från paketresedirektivet och ger researrangören eller tjänsteleverantören rätt att erbjuda resenären endast ett värdebevis och i praktiken samtidigt neka resenären rätten att få tillbaka pengarna.

Av EU-medlemsländerna har åtminstone Nederländerna, Belgien, Italien, Spanien och Frankrike stiftat undantagslagar som tvingar resenärerna att godkänna ett värdebevis i stället för att få en återbetalning. De berörda medlemsstaterna har dessutom tolkat ordalydelsen i artikel 17.1 i paketresedirektivet strikt, vilket innebär att värdebevis inte kan ersättas ur den säkerhet som ställts av researrangören.

Enligt preliminära uppgifter från juni 2020 har vissa medlemsstater, såsom Kroatien, Portugal och Danmark, kommit fram till en bred tolkning av direktivet och beslutat att betala ersättning för resenärernas resor som annullerats på grund av coronavirusepidemin och oanvända värdebevis ur säkerheterna vid researrangörens insolvens. Det bör noteras att åtminstone Danmark av dessa länder har nationell lagstiftning som går utöver direktivets ordalydelse och där det särskilt konstateras att resenärens fordringar kan ersättas ur säkerheten även i de fall att resan ställts in av andra orsaker än researrangörens insolvens.

Sverige och Norge har kommit fram till en strikt tolkning av ordalydelsen i paketresedirektivet. Enligt uppgift från juli 2020 finns det i Sverige och Norge inga bestämmelser genom vilka staten garanterar värdebevisen vid insolvens. I Norge har man dock antagit lagstiftning genom vilken researrangörens återbetalningstid har förlängts från 14 dagar till 3 månader.

6 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 december 2022. Det föreslås dock att lagen ska tillämpas på alla sådana betalningar som gjort tidigast den 16 mars 2020.

7 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till den femte tilläggsbudgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den. Det föreslås att det i tilläggsbudgeten tas in ett förslagsanslag på två miljoner euro till betalning av ersättningar som avses i denna lag. Dessutom förbereder man sig på ett förslagsanslag på 3 miljoner euro i statsbudgetarna för 2021 och 2022.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om temporär ändring av lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster (921/2017) en ny 10 a § som följer:

10 a §

Betalningar av fordringar till resenärer av statens medel i vissa fall

Resenärer kan inom ramen för statsbudgeten av statens medel ersättas för en betalning enligt 16 § i lagen om kombinerade resetjänster som en researrangör är skyldig att återbetala eller för ett värdebevis som en resenär tagit emot som alternativ till återbetalning, om annulleringen av paketresan beror på sådana i 5 § 6 punkten i den lagen avsedda oundvikliga och extraordinära omständigheter som orsakats av covid-19-epidemin. Ersättning kan betalas efter det att researrangören försatts i konkurs.

Yrkandet på betalning av ersättning ska framställas hos Konkurrens- och konsumentverket inom sex månader från det att researrangören försatts i konkurs. Konkurrens- och konsumentverket beslutar om beviljande av ersättning.

En resenär har inte rätt till ersättning med stöd av denna paragraf, om i 1 mom. avsedda fordringar betalas till resenären med stöd av någon annan lag eller med stöd av ett avtal.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2022. Lagen tillämpas på betalningar som gjorts den 16 mars 2020 eller därefter.

Helsingfors den 3 september 2020.

Statsminister

Sanna Marin

RP 120/2020 rd

Arbetsminister Tuula Haatainen